

Advies

Algemene Raad i.s.m. de Sectorraad Sociaal-
Cultureel Werk, de Sectorraad Kunsten en
Erfgoed en de Vlaamse Sportraad
06 september 2023

**Advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet
Lokaal Cultuurbeleid en het decreet digitale transformatie van de
cultuursector en tot opheffing van het participatiedecreet**

De SARC werd op 12 juli 2023 door Vlaams minister van Cultuur Jan Jambon om advies gevraagd over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid en het decreet van 23 juni 2023 tot structurele subsidiëring van kernorganisaties om de digitale transformatie van de cultuursector aan te sturen en tot opheffing van het Participatiedecreet van 18 januari 2008.

Na overleg met het kabinet, werd de adviestermijn verlengd tot 7 september 2023. De adviesvraag werd behandeld door de Algemene Raad, de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk, de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Vlaamse Sportraad op 28 augustus 2023 en via schriftelijke procedure gefinaliseerd.

CONTEXT

In het kader van een heroriëntering van het participatiebeleid, worden verschillende subsidielijnen uit het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid overgeheveld naar andere decretale kaders. Dit geeft aanleiding tot een opheffing van het Participatiedecreet. Voor wat betreft het decreet Lokaal Cultuurbeleid, blijven enkel de bepalingen met bijkomende richtlijnen voor de gemeentelijke cultuurraden behouden. Voorliggend ontwerp van decreet regelt deze aanpassingen aan beide decreten. Waar nodig worden ook de nodige overgangsbepalingen voorzien.

Daarnaast wijzigt voorliggend ontwerp ook het decreet tot subsidiëring van kernorganisaties om de digitale transformatie van de cultuursector aan te sturen. Ten eerste worden, in het kader van een heroriëntering van het participatiebeleid, de opdrachten van de participatie-instelling voor de vernieuwing en verdieping van de participatie van kansengroepen (vandaag toegekend aan Demos) ondergebracht bij publiq. Ten tweede wordt een rechtsgrond gecreëerd voor de werking van het

Uitwisselingsplatform bij publiek. Via dit platform worden data over het vrijetijdsaanbod in verbinding gebracht met de vraag vanuit de participant. Op termijn is er ook ruimte voor de uitwisseling van data uit andere domeinen (vb. cultuur- en jeugdinfrastructuur).

ADVIES

Inleidend merkt de SARC op dat het decreet voor kernorganisaties om de digitale transformatie van de cultuursector aan te sturen gaandeweg gewijzigd werd. De inkanteling van de werking van Demos en de werking van het Uitwisselingsplatform zijn een nieuwe toevoeging. De vraag kan gesteld worden in welke mate de titel van het decreet de inhoud nog volledig dekt. Het zou symbolisch goed zijn om de titel te wijzigen en ook het nieuwe accent toe te voegen.

1. HERORIËTERING PARTICIPATIEBELEID

De SARC bracht op 27 juni 2023 advies¹ uit over het voorontwerp van decreet over de bovenlokale cultuurwerking dat de integratie van enkele subsidielijnen uit het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid regelt. In zijn advies wees de SARC op de brede vrijetijdsfocus (cultuur, jeugd en sport) van het Participatiedecreet. Het was voor de raad niet duidelijk in welke mate er oplossingen worden voorzien voor de brede vrijetijdsector voor alle voormalige lijnen in het Participatiedecreet.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat *‘de Vlaamse Regering de versnippering in het landschap [wil] aanpakken’* en dat *‘deze heroriëntering van het participatiebeleid geen besparingsoperatie [is]: de subsidielijnen worden telkens overgedragen met de corresponderende budgetten’*.

Voor de meeste lijnen is inderdaad een oplossing gevonden, hetzij in het Bovenlokaal Cultuurdecreet, hetzij in het Decreet Digitale Transformatie van de cultuursector. De SARC betreurt niettemin dat een aantal subsidielijnen dreigt te verdwijnen en dat de algemene coördinatie van het participatiebeleid wordt losgelaten.

De subsidielijn rond participatieprojecten uit het Participatiedecreet wordt nu volledig opgeheven. De Nota aan de Vlaamse regering stelt (p. 5-6) dat we *“vijftien jaar later vaststellen dat participatie verankerd is binnen verschillende sectordecreten, hetzij binnen cultuur, hetzij binnen andere beleidsdomeinen”*. De SARC stelt zich vragen of er inderdaad voldoende alternatieve instrumenten zijn voorzien in andere beleidsdomeinen. De SARC dringt aan op een onderzoek naar de impact van de maatregelen rond participatie in andere decreten. Hebben deze maatregelen ook de beoogde effecten gekend? En geven ze voldoende motivering om een specifiek beleid rond participatie te schrappen?

Het is voor de SARC niet duidelijk in welke mate er oplossingen zijn voor de brede vrijetijdsector die vroeger gebruik maakte van de projectsubsidies ter bevordering van de *vrijetijdsparticipatie van*

¹ SARC, advies over het voorontwerp van decreet over de bovenlokale cultuurwerking, 27 juni 2023, https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2023-06/20230627_advies_bovenlokale_cultuurwerking.pdf

kansengroepen. De implementatie in sector-gebonden decreten zorgt er immers voor dat de bevordering van vrijetijdsparticipatie in de breedte (over jeugd, cultuur en sport heen) eigenlijk niet meer in aanmerking komt voor projectsubsidies. Het is positief dat sectordecreten aandacht hebben voor de participatie van kansengroepen, maar daarnaast moet de overheid participatie in de breedte blijven ondersteunen. De SARC pleit voor voldoende lijnen voor participatieprojecten, los van sectordecreten. Geïntegreerde vrijetijdsprojecten moeten mogelijk blijven. De raad vraagt daarom om alternatieve instrumenten uit te bouwen voor domein-overschrijdende projecten.

Voor de subsidielijn voor de *hobbyverenigingen* met landelijke werking is helemaal geen alternatief voorzien. De argumentatie voor de schrapping van deze lijn is eerder mager; een 'te brede instroom mogelijk' en 'de evidentie is weg'. Hoewel het een subsidielijn met een beperkte budgettaire impact (ca. 60.000 euro/jaar) betreft, kan de impact van deze schrapping bij de betrokken verenigingen wel degelijke grote gevolgen hebben. De overheveling van de provinciale bevoegdheden rond cultuur naar Vlaanderen bezorgde het (bovenlokale) verenigingsleven reeds een financiële kater. Deze schrapping zal opnieuw het verenigingsveld treffen. Vlaanderen kiest ervoor om in diverse decreten het professionele bovenlokale cultuur/erfgoedveld verder te ondersteunen. De SARC mist een duidelijke visie op de verdere ontwikkeling van het bovenlokale vrijwilligersveld in de cultuur- en erfgoedsector. Is deze schrapping een zuivere besparingsoefening of worden deze middelen elders ingezet? Met welke finaliteit?

Tot slot is ook de toekomst van de *gevangenisbibliotheken* nog niet helemaal uitgeklaard. Het is essentieel om de subsidiëring te garanderen om hun werking professioneel te kunnen blijven uitbouwen. Indien de ondersteuning zou verdwijnen, zou ook het bestaan en de professionalisering onder druk komen te staan. Het kan niet de bedoeling zijn de financiering van de werking van de gevangenisbibliotheken volledig door te schuiven naar de lokale besturen.

2. IMPLEMENTATIE WERKING DEMOS BINNEN PUBLIQ

In de memorie van toelichting worden bij artikel 10 de doelstellingen en opdrachten van de participatie-instelling opgesomd:

“Het gaat concreet over het ondersteunen van netwerken vrijetijdsparticipatie, het ondersteunen en versterken van sociaal-participatie praktijken binnen cultuur, jeugd en sport, en het Fonds Vrijetijdsparticipatie VRIJUIT.”

De bundeling van kennis rond toeleiding en participatiedrempels bij de UiTPAS kan volgens de SARC een kans zijn. Vrije tijd toegankelijk/inclusiever maken gaat immers verder dan enkel het aanbieden van korting op inschrijvingsgeld/toegangstickets. Er moet worden ingezet op aanvullende strategieën in functie van de participatie van kansengroepen en het verlagen van participatiedrempels.

De inkanteling van de werking van Demos in publiq is echter ook een samenvoeging van verschillende culturen, historische, kerntaken, doelstellingen, etc. Beide organisaties hebben een eigen kenmerkend DNA. Demos zet in op toeleiding, een solidair kortingssysteem en het garanderen van een participatieve democratie. Ze werken procesmatig, zetten in op vorming en coaching, werken samen met sociale partners, etc. Het ontwerpdecreet voorziet te weinig garanties op verankering van deze onderscheidende werking.

De SARC vraagt een duidelijke expliciete werking binnen de grotere structuur van publiek. De werking van Demos moet voldoende zelfstandig georganiseerd kunnen worden zodat ook het DNA bewaard kan worden. In dat kader lijkt het aangeraden om een systematisch klankbord (het huidige bestuur) te behouden na de fusie. Expertise moet worden overgenomen en geborgd, niet enkel de medewerkers, maar ook het bestuur en de netwerken.

De SARC vindt het bovendien vreemd dat het ondersteunen van de netwerken vrijetijdsparticipatie wel behouden is als opdracht voor de participatie-instelling, terwijl de inhoudelijke ondersteuning van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden rond de opmaak van de afsprakennota vrijetijdsparticipatie een taak wordt van het steunpunt voor bovenlokale cultuur via het aangepaste decreet Bovenlokaal Cultuurbeleid.

Wat het Fonds Vrijetijdsparticipatie VRIJUIT betreft, was er in het verleden sprake om die werking volledig te integreren in 'Iedereen verdient vakantie'. De SARC vraagt extra duiding hierover.

3. ROLVERDELING TUSSEN ORGANISATIES

In de memorie van toelichting lezen we dat publiek en het Steunpunt Bovenlokale Cultuurwerking (OP/TIL) de nodige samenwerkingsafspraken zullen maken. Er is geen verdere verfijning van deze samenwerking. Er zullen structurele en fundamentele afspraken en overleg nodig zijn. De SARC vraagt om de rolverdeling tussen organisaties te verhelderen en ook de nodige middelen toe te kennen voor de toegewezen taken.

4. UITWISSELINGSPLATFORM

In het nieuwe ontwerpdecreet wordt ook de werking van een 'Uitwisselingsplatform' bij publiek decretaal verankerd. Dit 'Uitwisselingsplatform' is een nieuw gegeven.

In artikel 9 wordt het als volgt omschreven:

"Uitwisselingsplatform: een digitale basisinfrastructuur die de uitwisseling van data op basis van OSLO-data-uitwisselingsstandaarden faciliteert om onder andere de volgende functionaliteiten te ontwikkelen:

- a) De ontwikkeling van een omgeving waarin dataproducenten hun data kunnen delen in de vorm van dataproducten op een decentrale manier;*
- b) De harmonisatie en verrijking van data uit decentrale dataproducten in geaggregeerde dataproducten;*
- c) De ontsluiting van dataproducten naar data-afnemers."*

In Artikel 11 van de memorie van toelichting wordt geduïd dat dit Uitwisselingsplatform voortvloeit uit het relanceproject 'Doelgericht Digitaal Transformeren', waarbij voor de exploitatie in 2024 nog 250.000 euro uit de relancemiddelen zijn voorzien. Vanaf 2025 moet de exploitatie deel uitmaken van de volgende cultuurbegroting.

De functionaliteiten en de rol van het Uitwisselingsplatform binnen de bestaande digitale datastructuur blijft op basis van de omschrijving en toelichting vrij vaag.

Is het UiTwisselingsplatform een 'UiT-databank 2.0', die zoveel mogelijk data over cultuur/vrije tijd/jeugd (activiteiten, maar ook infrastructuur) wil samenbrengen op een gestandaardiseerde manier (OSLO) om die dan aan andere partijen aan te bieden? Het procesmatige valt moeilijk te capteren in de eerder technologische OSLO standaarden. De SARC vraagt daarom waakzaamheid. Er is nood aan een governance structuur die in expliciete samspraak met de culturele steunpunten nadenkt over de verdere ontwikkeling. Dit wordt best decretaal opgenomen, om de specificiteit van de cultuursector een plaats te geven. Belangrijk is ook hoe het nieuwe platform zich verhoudt tot de UiT-databank.

In kader van de structurele subsidiëring van de kernorganisaties digitale transformatie is het ook belangrijk om te zien hoe het UiTwisselingsplatform een gezamenlijk instrument wordt, waar ook de werking en instrumenten van Cultuurconnect en meemoo mee corresponderen en communiceren.

De SARC verwijst in dit kader naar zijn advies² over het ontwerpbesluit bij het decreet digitale transformatie waarin de SARC wees op het ontbreken van bepalingen rond de interne samenwerking van de drie organisaties (meemoo, publiq, Cultuurconnect). De SARC stelt voor dat de interne samenwerking en afstemming tussen de drie organisaties een essentieel onderdeel vormt dat in de respectievelijke meerjarenplannen aan bod dient te komen.

Wat betreft de financiering van de exploitatie van het UiTwisselingsplatform, is het voor de SARC niet duidelijk of dit al meegenomen was in de opmaak van de begroting die voorzien is voor het decreet betreffende de structurele subsidiëring van de kernorganisaties digitale transformatie.

5. AFSLUITEND

Doorheen het advies blijkt governance een algemene bekommernis te zijn, zowel bij het samenvoegen van organisaties, de rolverdeling tussen organisaties onderling, het behouden van eigenheid en DNA, de betrokkenheid bij OSLO standaarden, etc. De SARC merkt op dat interne samenwerking nauwelijks decretaal geregeld wordt. Goede afspraken vormen nochtans de basis voor een goede (samen)werking. De SARC vraagt daarom doorheen het decreet de nodige aandacht hiervoor.

Namens de Algemene Raad,
Annick Schramme, algemeen voorzitter
Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed
Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Laura Van Wijnsberghe, secretaris

² SARC, Advies over het ontwerpbesluit bij het decreet digitale transformatie van de cultuursector, 6 juli 2023, https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2023_07/20230706_sarc_advies_bvr_digitale_transformatie.pdf

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris

Namens de Vlaamse Sportraad,
Astrid Vervaet, voorzitter
Marc Vlogaert, ondervoorzitter
Maarten Koolen, secretaris